

Does Teshuva Work in the Eyes of Beis Din?

אריה ליבוביץ

- I. Does Beis Din punish somebody who did תשובה?
- A. גמרא מכות דף יג: ורש"י שם still punishes. בית דין - גמרא מכות דף יג: ורש"י שם.
1. Similar idea in תוספות יבמות כב: ד"ה כשעשה תשובה.
 2. Also in כסף משנה הלכות סנהדרין פרק כו הלכה ו'.
- B. The power of תשובה.
1. ר"א בן דורדיא - עבודה זרה דף יז - story of דורדיא.
 2. רמב"ם הלכות תשובה פ"א ה"א - teshuva and viduy takes away the עבירה.
 3. רמב"ם שם פ"ז ה"ו - makes person beloved to God.
 4. שערי תשובה פרק ד' אות טז - through torah there can even be תשובה for חילול ה'.
- C. Does teshuva really get rid of all of the previous problems?
1. נוב"י מהדור"ק אור"ח סימן לה - כפרה total.
 2. בני יששכר הקדמה ל"דרך פקודיך" - we MUST believe that when we do sincere teshuva we have been totally forgiven.
 3. רמב"ם פ"ג הלכה יד - even one who does teshuva at the last moment goes to עולם הבא.
- D. Chiddush of the מגדל עז.
1. רמב"ם הלכות עבודת כוכבים פ"ד ה"ו - if עיר הנדחת they get off the hook.
 - a. ראב"ד שם - How can teshuva work after והתראה? see כסף משנה for standard answer. Also possible that עיר הנדחת isn't a punishment but a declaration of מלחמה (the דין ועונש already was on each individual)
 - b. מגדל עז שם - Ra'avad's text of the Rambam was wrong, but even if it was right what is so wrong with teshuva working?!
 - c. ארץ הצבי סימן טז - עיר הנדחת is different because they can only be labeled an עיר "אין להם חלק לעולם הבא" if הנדחת.
- E. Similar issue raised in פסקי תשובה סימן עד relating to ממזרות when father did teshuva.
1. ארץ הצבי סימן טז שם - עיר הנדחת תשובה will only change matters for ממזרות, not for ממזרות.
- II. The question: The מגדל עז is directly against the גמרא מכות דף יג? Why should a בעל תשובה get punished?
- A. Noda B'Yehuda - גזירת הכתוב because everybody can claim to be a בעל תשובה. Purpose of punishment is to scare people, and nobody will be scared if they know that they can just do תשובה.
1. Is purpose really to scare people? שו"ת אגרו"מ חו"מ ח"ב סימן סח - supposed to deter people based on understanding it's severity, not based on realistic concern of it happening!
 2. ר' צדוק בתקנת השבים סימן ח' אות ד' - Can't be to prevent aveiros because beis din only punishes rarely? Also, if the guy really doesn't deserve it, how can we punish an innocent man?
- B. Chida - דברים אחדים ח"א דרוש ו' לשבת שובה עין זוכר מערכת המ' אות כ' ערך המלקות - we don't know when somebody really does teshuva.
1. R' Tzadok - we shouldn't kill the guy because ספק נפשות להקל
 2. הערות הרב הרטמן על מהר"ל נתיב התשובה פ"ב הערה 4 - the גמרא כתובות דף כב relies on פסולי עדות תשובה to be machshir.

C. Basis of Machlokes. Why do we punish? בינה בספרים ח"ב עמ' קלח

1. If to discourage sinner, נוב"י might be correct (unless the discouragement is as Rav Moshe explains)
2. If to provide כפרה for sinner, חיד"א is correct.

D. Possible Nafka Mina.

1. If we somehow knew for sure that the guy did teshuva (same situation happened again - e.g. talking to friend during קדיש). see רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"א (קדיש).
 - a. example - שו"ת ארץ צבי ח"ב עמ' קסז - (misquotes נוב"י to say same as חיד"א). We wouldn't give סקילה to one who wanted to be פת רודה because he definitely did תשובה (only works according to חיד"א, not נוב"י).
2. פרי באה"ל סימן שכט. The שו"ת להורות נתן ח"ט קונטרס וחי בהם פרק שני סימן ו' argues on the פרי חייבי מיתת בית דין חייהם.
 - a. If נוב"י is correct, the תשובה may not help save him from בית דין but should help to be מפקח הגל.
 - b. If חיד"א is correct תשובה shouldn't help for הגל either.

III. Alternate approach. (based very loosely on מהר"ל נתיב התשובה פ"ב והערות הרב הרטמן שם)

A. Story in בבא מציעא דף נט: חשבונות based on our own.

1. Why did God do all of those things? רבינו נסים גאון לברכות דף יט - was a test.
2. ילקוט שמעוני - God needs us to determine when ר"ה ויוה"כ are.

B. We are given rights to institute דיני תורה regardless of what is גליא. God evens things out in the end - same as יסורין של אהבה (ברכות דף ה.) which aren't "justified" but enhance the person's position in עולם האמת.

1. This helps explain why every aveira isn't automatically labeled a לעשה with לאו הניתק לעשה - תשובה of עשה is only with things that are part of our own חשבון.

IV. בעלי עבירה. Three approaches relate to three problems common in חלק הדרוש והמוסר.

A. נדע ביהודה - We fail to see consequences.

1. גמרא מגילה לא: - We read curses before ר"ה to finish off the קללות - How does bringing it to the center of our attention finish it?
 - a. When we understand the repercussions, we will be more careful.
 - b. That is why the next line of gemara is about שלמה בן רחבעם.
2. אבות פ"ג מ"א - We give דין וחשבון for the sin and חשבון for the collateral damage.
 - a. הגיוני הלכה ח"א עמ' 161 בשם ר' יצחק למפרונטי - this is why Menashe's teshuva is only mentioned at the very end even though he spent decades בתשובה.
 - b. This is what ר"ה דף לב: means - the dead are judged for their impact on this world.
3. The aveira has consequences for our personalities directly. שו"ת בית הלוי דרוש יד explains גמרא נדרים לב that while Avraham was punished because of "במה אדע", he violated that aveira because בתלמידי חכמים עשה אנגריא.
4. What we value is totally skewed because we don't appreciate what really makes an impact - story with Beckham.

B. חיד"א - We don't know what is going on with other people's brains.

1. too often attribute sinister intentions to others - we should be careful to look at

קול קורא Rav Shlomo Zalman and הליכות שלמה ח"ב עמ' מה סוף הערה 22) ourselves first (לשון הרע about).

2. don't understand other people's challenge - don't assume something isn't hurtful based on external appearances.
3. This is a חסרון! Sometimes we should try to know what others are thinking! Story with R' Chaim Kanievsky and the young chassan with cancer - based on פרק לג.

C. We make חשבונות.

1. לשיטתך may also mean that we are asked about דין וחשבון...
 - a. We don't have time for learning, davening properly, etc. but we DO have time for...
 - b. too tired to learn on Friday night, or hear five minutes of torah...
2. Story with the Lakewood dry cleaner and the Reform Rebbetzin - Hashem has a picture of what we should look like.

1 - תלמוד בבלי מסכת מכות דף יג עמוד ב

ר"ע אומר: חייבי כריתות ישנו בכלל מלקות ארבעים, שאם עשו תשובה - ב"ד של מעלה מוחלין להן, חייבי מיתות ב"ד אינו בכלל מלקות ארבעים, שאם עשו תשובה - אין ב"ד של מטה מוחלין להן.

2 - רש"י מסכת מכות דף יג עמוד ב

רבי עקיבא אומר חייבי כריתות - אם התרו בהם מלקות ישנו בכלל מלקות ולוקין ואין כאן משום חייבי שתי רשעיות שאתה עונשו מלקות עם הכרת ולמה אין שתי רשעיות לפי שיכול לפטור עצמו מעונש הכרת על ידי תשובה מצ"ד של מעלה אבל חייבי מיתות אין בכלל מלקות שיש כאן שתי פורעניות מלקות ומיתה ומשילקה סופו ליהרג שאפי' יעשה תשובה אין צ"ד שלמטה מוחלין לו את המיתה.

3 - תוספות מסכת יבמות דף כב עמוד ב

כשעשה תשובה - והא דאמר בפ' הנחנקין (סנהדרין דף פה: ושם) לכל אין הבן נעשה שליח לאביו להכותו ולקללו חוץ ממסית כו' התם כשעשה תשובה וא"ת בשלמא מלקות משכחת דמחייב אע"פ שעשה תשובה אלא לקללו מי שעשה תשובה אין רשאי לקללו אפילו אחר ויש לומר דאם הזכיר שם שמים לבטלה או עשה דבר שנתחייב בו נדוי אף על פי שעשה תשובה חייב ולא מיפטר.

4 - כסף משנה הלכות סנהדרין פרק כו הלכה ו

אע"פ שיש לו וכו'. בפ"ב דכתובות אמרינן דנשיא שמחל על כבודו כבודו מחול לכ"ע. ומ"ש אינו יכול למחול על קללתו. נראה לי הטעם שכיון שהתורה חייבתו מלקות חטא למקום ואינו יכול למחלו: אבל מי שנתחייב נדוי וכו'. נראה מכאן דמי שנתחייב נדוי אע"פ שיעשה כל תשובות שבעולם אין לו כפרה עד שינדוהו כל שלא מחל לו חבריו:

5 - תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף יז עמוד א

והתניא: אמרו עליו על ר"א בן דורדיא, שלא הניח זונה אחת בעולם שלא בא עליה. פעם אחת שמע שיש זונה אחת בכרכי הים והיתה נוטלת כיס דינרין בשכרה, נטל כיס דינרין והלך ועבר עליה שבעה נהרות. בשעת הרגל דבר הפיחה, אמרה: כשם שהפיחה זו אינה חוזרת למקומה, כך אלעזר בן דורדיא אין מקבלין אותו בתשובה. הלך וישב בין שני הרים וגבעות, אמרו: הרים וגבעות בקשו עלי רחמים, אמרו לו: עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו, שנאמר: +ישעיהו נד+ כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה. אמרו: שמים וארץ בקשו עלי רחמים, אמרו: עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו, שנאמר: +ישעיהו נא+ כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה. אמרו: חמה ולבנה בקשו עלי רחמים, אמרו לו: עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו, שנאמר: +ישעיהו כד+ וחפרה הלבנה ובושה החמה. אמרו: כוכבים ומזלות בקשו עלי רחמים, אמרו לו: עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו, שנאמר: +ישעיהו לד+ ונמקו כל צבא השמים. אמרו: אין הדבר תלוי אלא בי, הניח ראשו בין ברכיו וגעה בבכיה עד שיצתה נשמתו. יצתה בת קול ואמרה: ר"א בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא. [והא הכא בעבירה הוה ומית!] התם נמי, כיון דאביק

בה טובא כמינות דמיא. בכה רבי ואמר: יש קונה עולמו בכמה שנים, ויש קונה עולמו בשעה אחת. ואמר רבי: לא דיין לבעלי תשובה שמקבלין אותן, אלא שקורין אותן רבי.

6 - רמב"ם הלכות תשובה פרק א הלכה א

כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי דברים, וידוי זה מצות עשה, כיצד מתודין אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי ובושתני במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה, וזהו עיקרו של וידוי, וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה משובח, וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן או על זדונן אין מתכפר להן בקרבנם עד שיעשו תשובה, ויתודו וידוי דברים שנאמר והתודה אשר חטא עליה, וכן כל מחוייבי מיתות בית דין ומחוייבי מלקות אין מתכפר להן א במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו, וכן החובל בחבירו והמזיק ממונו אף על פי ששילם לו מה שהוא חייב לו אינו מתכפר עד שיתודה וישוב מלעשות כזה לעולם שנאמר מכל חטאות האדם.

7 - רמב"ם הלכות תשובה פרק ז הלכה ו

גדולה תשובה שמקרבת את האדם לשכינה שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך, ונאמר ולא שבתם עדי נאם ה', ונאמר אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב, כלומר אם תחזור בתשובה בי תדבק, התשובה מקרבת את הרחוקים, אמש היה זה שנאי לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה, והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד, וכן אתה מוצא שבלשון שהקב"ה מרחיק החוטאים בה מקרב את השבים בין יחיד בין רבים, שנאמר והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי, ונאמר ביכניהו ברשעתו כתבו את האיש הזה ערירי גבר לא יצלח בימיו, אם יהיה כניהו בן יהויקים מלך יהודה חותם על יד ימיני וגו', וכיון ששב בגלותו נאמר בזרובבל בנו ביום ההוא נאם ה' צבאות אקחך זרובבל בן שאלתיאל עבדי נאם ה' ושמתוך כחותם.

8 - ספר שערי תשובה לרבינו יונה שער ד

טז עתה נדבר על מי שיש בידו עון חלול השם שלא יתכפר עונו ביסורים. והנה הקדמנו, כי יש לו רפואות תעלה אם יקדש את השם יתברך תמיד, עוד תמצא לו כפרה בהגיונו תמיד בתורה ויגיעתו בה, כאשר אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ראש השנה יח, א): "אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה" (שמואל א, ג, יד): בזבח ובמנחה אין מתכפר, אבל מתכפר בדברי תורה, ואף על פי שהיה עון בית עלי מחלול מצות קדשים, כמו שנאמר (שם פסוק יג): "בעוון אשר ידע כי מקללים להם בניו". והנה כי התורה רפואה לכל מכה נחלה מאד, על כן כתוב (משלי טו, ד): "מרפא לשון עץ חיים".

9 - שו"ת נודע ביהודה מהדורה קמא - או"ח סימן לה

תשובה לק"ק פלונית להרב המופלא מוהר"ר פלוני נר"ו אב"ד דק"ק הנ"ל, תק"ל:

מכתבו על הבי דואר מן ט' דנא הגיעני יום אתמול ואף כי כעת טרידנא עדיין בטרדות התלמידים מצורף לזה טרדות זמנים הללו עם כל זה הואיל והדבר נוגע לפתח שבים אמרתי שערי תשובה לעולם פתוחים. ובפרט שמזכיר במכתבו שהוא לצורך בר בי רב. והנה שורש השאלה שאחד נכשל בא"א כמה שנים שלש שנים רצופות שהיה בביתה, ועתה נתעורר בתשובה ואשרי לו שתורתו עמדה שלא ישתקע בטומאה ונפשו לשאול הגיע שהוא עתה חתן האשה הזאת שנשא בתה אם מחויב להודיע לחמיו שיפרוש מאשתו הזונה או שתיקתו יפה כי המה אנשי השם ויש להם בנים חשובים בתורה ובמשפחה יקרה ויש לחוש לפגם משפחה ומשום כבוד הבריות רשאי הבעל תשובה להיות בשב ואל תעשה שלא להודיע לחמיו כלל ושוב שאל אם יתן הדין שמחוייב להודיע אם יודיע לחמיו ולא ישגיח אם מחוייב לבוא לב"ד ואם יש כח ביד הב"ד להכריחו לפרוש ע"ח וידוי של חתנו. וגם שאל לסדר לו תשובה לאיש הזה ע"פ כחו כי הוא אדם חלוש מאוד ומתמיד בתורה הרבה: ...

...והנה מה שביקש מעלתו ממני לסדר לבעל תשובה זה תשובה על עונו והזכיר שהוא אדם חלוש מאוד לא יסבול קושי התעניתים וסיגופים גם הזכיר נפלאות מהתמדת לימודו יומם ולילה ואינו שח שיחה בטילה כלל ואינו שוכב בלילה במטה כלל. הנה הקשה לשאול ממני דבר קשה שאיני רגיל להשיב לשואל ממני שאלה בדבר שלא אוכל למצוא שורש בדברי הגמ' והפוסקים כי לא מצינו בכל התלמוד מספר התעניות ימים חרוצים וקצובים לכל חטא ואשמה כפי חומר העון. הן אמת שצום כתיב בפסוק בנביאים לצורך התשובה שובו עדי בצום וגו'. אמנם הגבלת מספר התעניות לא נתפרש לא בכתוב ולא בגמרא רק שספרי המוסר והתשובה האריכו בזה ורוב דבריהם בנויים

על סברות כרסיות בלי שורש וספר אחד נשען על חבירו בלי יסוד כלל. ומצינו בזה הרבה חומרות והרבה קולות ולכן קשה עלי להשיב בזה, וביחוד אחרי רואי שהבעל תשובה עצמו הוא צורבא מרבנן יסדר הוא לעצמו הלא כל ספרי המוסר והתשובה מצויים ביד כל אדם. אמנם אחרי אשר מעלתו מפציר בזה והאיש הוא צורבא מרבנן ואיש חלוש לכן לא אמנע מלדבר קצת בזה. והנה עונו גדול מנשוא מצד חומר העון עצמו עון אשת איש ובפרט שהתמיד בחטא זה שלש שנים רצופות והיה עמה בבית ושכיחא ל' בודאי שאין מספר לרוב פעמים שבא עליה ולא יספיקו לו שנות מתושלח למספר התעניות בתשובת המשקל לפי תשובות הרוקח שדבריו דברי קבלה ואין לדמות דבריו לדברי האחרונים....

אלא שאומר אני כל זה אם היה התענית דבר המעכב בתשובה אבל באמת אין התענית רק דבר טפל לתשובה, ועיקר התשובה הוא עזיבת חטא וידוי דברים בלב נשבר חרטה בלב שלם התקרבות והתלהבות לאהוב את הבורא והיינו תשובה שישוב אל ה' וירחמהו, וישוב אל ה' היינו שידבק בו אבל שאר דברים תענית וסיגופים אינם עיקרים. ונתדע הרי זה בלתי ספק שהתשובה מכפרת כפרה גמורה ודבר זה מפורסם בתורה ונביאים וכתובים ובשני התלמודים ובכל המדרשים והנביא אומר (יחזקאל יח) ובשוב רשע מרשעתו וגו' (שם לג) כל חטאתיו אשר חטא לא תזכרנה לו וגו'. וגם זה אין ספק בו בזמן שסנהדרין היה נוהג אם עבר על חייבי מיתות ב"ד אחר ההתראה אף אם שהו עדים ולא באו לבית דין שנים רבות ובין כך עשה זה תשובה והרבה סיגופים ותעניות לאין מספר יותר ויותר מתשובת המשקל הנזכר ברוקח ושוב אחר כל התשובה באו עדים לב"ד והעידו הא ודאי שאין הב"ד משגיחין על תשובתו ושורפין וסוקלין לפי עונש החטא, והדבר יפלא כיון שודאי שהתשובה הועילה וכבר סר עונו וחטאתו נתכפרה למה יומת ונקי וצדיק אל תהרוג כתיב. ובהדיא אמרו בריש אלו הן הלוקין חייבי מיתות עשה תשובה אין בית דין מוחלין לו. אלא ודאי גזירת הכתוב הוא שאלמלא כן בטלו עונשי תורה בכללן ואין אדם שיומת בב"ד כי יאמר חטאתי והנני שב וכיון שהקב"ה רצה ליתן עונש מיתה על קצת עונות כדי שיתיירא האדם מלעבור לכן נחוץ הוא שלא תועיל התשובה להציל ממיתת ב"ד. ואי ס"ד שתשובת המשקל הוא עיקר בתשובה א"כ ודאי שנאמר למשה מסיני כל עון ואשמה משקלה ומשקל תשובתה לפי ערכה, ומעתה למה לא יועיל תשובה להציל ממיתת ב"ד ואעפ"כ כל עונשי מיתת ב"ד לא יבוטלו דנחוי אנו אם סיגף עצמו לפי משקלו ובפרט שהרבה סיגופים יש שאין להערים כגון לישוב ערום בפני הדבורים וגלגול שלג וכיוצא מהנזכר בספרי התשובה ומי שלא עשה לפי משקלו יומת בבית דין, וגם בתענית אין להערים שאם העדים יבואו ותיכף לבית דין יומת שהרי עדיין לא התענה. ואין לומר דאכתי היו בטלים כל עונשי ב"ד משום דבשעת התראה הוא ספק פן יעשה תשובה והוה התראת ספק, הא ליתא דמן הסתם העדים יביאוהו תכף לב"ד, ועוד תינתן למ"ד התראת ספק לא שמה התראה אבל למ"ד שמה התראה וכן קיימ"ל מאי איכא למימר, אלא ודאי שאין לסיגופים ותעניות עיקר מן התורה ועיקר התשובה הוא חרטה גמורה. וזה יכול להיות ברגע אחד ואם אתה אומר שתשובה תציל ממיתת ב"ד בטלו כל דיני מיתות ב"ד.

ואף שבארבעה חילוקי כפרה ארז"ל שאם עבר על כריתות ומיתות ב"ד תשובה ויוה"כ תולים ויסורים ממרקים הרי שהיסורים עיקר הכפרה ואי אפשר לגמור הכפרה בלי יסורים. אומר אני הן אמת שצריך יסורים אבל כבר ארז"ל עד היכן תכלית יסורים אפילו הושיט ידו לכיס ליטול שלש ועלו בידו שתיים עיין שלהי פרק יש בערכין, הן אמת שדברי הרוקח דברי קבלה והרי הוא נתן תשובת המשקל, אומר אני שודאי נחוץ הוא לבעל תשובה כדי לשבור לבו הזונה שיוכל להתחרט בלב שלם וכל זמן שלא נשבר לבו אי אפשר להיות החרטה בלב שלם בלי ערמה וכל זה מן הסתם. אבל מי שיוכל לזבוח יצרו ע"י התורה שכבר העידו חז"ל שאם אבן הוא נמוח וגם התורה מתשת כח לזה אני מיקל מאוד בתענית וסיגופים אבל החרטה ושביירת הלב והבכי זה נחוץ מאוד והמרבה בבכי במסתרים משובח. והנה בעיקר התשובה כבר אני רואה באיש הזה דבר גדול שהזכיר מעלתו במכתבו שלא יספך לדעתה מיום חתונתו שנתים ימים והיה עמה בבית. והנה רז"ל אמרו בשלהי יומא היכי דמי בעל תשובה אמר ר"י שבאתה דבר עבירה לידו פעם ראשונה ושניה וניצול ממנה מחוי רב יהודה באותה אשה באותו מקום באותו פרק, וזה נתקיים באיש הזה. אמנם עם כל זה לא תזוח דעתו עליו שאף שנתקיים באותה אשה באותו מקום אבל באותו פרק לא נתקיים ולא יתקיים שהרי בשעת החטא היה רווק ועתה יש לו אשה ויש לו פת בסלו, וגם איני יודע אם מה שלא יספך לדעתה הוא מחמת תשובה או אולי היתה אשתו מצוי' ולא היה לו שעת הכושר לחטוא פן תרגיש בהם אשתו. אמנם מה שהזכיר מהתמדת למודו נפלאות וגם שברון רוחו ושמירת פיו ולשונו מדברים בטלים, כבר יש לו יסוד גדול לסמוך עליו. ויקיים וידוי דברים לקיים וחטאתי נגדי תמיד ויתודה ויתחרט. והנה צריך להתודות על חטא קטן אפי' מדברי סופרים שעבר שהרי כיון שזנה עם האשה קודם החתונה היה אסור לישא בתה כמבואר ביבמות ריש פרק נושאין על האנוסה הן אמת עתה שכבר כנסה לא יוציא כמבואר בהרמב"ם ובש"ע אה"ע סי' ט"ו סעיף י"ג מ"מ תחלת הנשואין עבר אדרבנן וצריך חרטה גם צריך להרחיק חמותו מביתו שלא תבא לביתו כלל שאם תרגיל לבא לבתה צריך לגרש את אשתו לפי דעת הרמ"א שם בסעיף כ"ז וק"ו שלא ידור בבית חמותו. וכבר ארז"ל

חתן הדר בבית חמיו וכו' ק"ו זה שכבר נכשל בה. ...

יתר סגופים כבר הזכיר מעלתו שאינו שוכב על מטה כלל ודי בזה. ירחיק משחוק שלא ישחוק שלש שנים הללו אפילו שלא ימלא פיו ולשמחה מה זו עושה והוא יתאבל על עונו. לא יסתכל בנשים ויהי שח עינים. כל שלש שנים הללו כל ימי השבוע לא ישתה יין ולא יין שרף ולא משקה המחמם רק טעע עם צוקר /תה עם סוכר/ יכול לשתות ולפעמים מעט קאפע /קפה/. בליל העונה רשאי לשתות אף משקים הנ"ל, ואופן עונתו אינני מסדר לו כי אינו רשאי לגזול עונת אשתו וגם לפי מזגו אם הוא חם או קר בטבעו ויסדר לעצמו בגדר האמצעי ואינו ראוי להחמיר על עצמו יותר מדאי במותר לו וכבר אמרו חז"ל שמאל דוחה וימין מקרבת. ומה טוב שלא יבטל מטבילת קרי. אחר כלות שלש שנים ראשונות בשלש שנים שניות יתענה בחורף ב' וה' ובקיץ יתנהג כראשונות, ורשאי בג' שנים שניות לשכב על מטה מוצעת כרצונו וכפי כחו. ושוב כל ימי חייו יתענה בכל חורף בכל שבוע יום א' ובקיץ ער"ח לקיים וחטאתי נגדי תמיד ובין ר"ה ליוה"כ בימי התשובה יתענה בכל יום.

ואחר שהזכיר מעלתו שהוא עתיר נכסין מאוד ירבה בצדקה וחטיך /וחטאך/ בצדקה פרוק. ומה טוב אם יחשוב תשובת המשקל של הרוקח ואין ספר הרוקח כעת לפני יעיין בעצמו מספר ימי התענית הקצובים שם לאשת איש ואולי גם מספר ימי תענית נדה כי בודאי לא נזהר בה גם בימי נדתה. ויכפיל המספר שלש פעמים לפי דעת הקנה חכמה ומספר הימים שיעלה סך הכל יפדה בצדקה עפ"י חשבון המבואר בא"ח סוף סי' של"ד בעד כל יום סך שנים עשר פשוטים וי"ב פשוטים עולה ח"י צ"ל עפ"י חשבון המבואר שם במג"א ס"ק ל"ד בשם תה"ד וסך הכל שיצורף בחשבון יחלק לצדקה אם אפשר לו בלי הקפדת אשתו, ואעפ"כ יקיים מספר התעניתים אשר קצבתי לו, והוא רחום יכפר עון וסר עונו וחטאתו תכופר. ...

10 - בני יששכר הקדמת ספר דרך פיקודין

אך תדע ידידי שרוב המון טועים באיכות מצות עשה של התשובה ורוב ההמון סוברים דעיקר התשובה הוא להתענות ולסגף את עצמו בסיגופים שונים. תדע ידידי שטעות גמור הוא, כי לא נאמר בתורה הענין הזה רק נאמר בתורה "ושבת עד ה' אלוך ושמעת בקולו" וענין התשובה הוא רק החרטה באמת על מה שעשה עד היום ויתמרמר בלב באמת על אשר הכעיס לבורא עולם יוצר רוחו ונשמתו ואם יש און בידו עוד מאותן העבירות ישליכם מידו ויקבל קבלה אמיתית שאפילו יהבי ליה כל חללי דעלמא לא ישוב עוד לדבר הרע הזה...

... עיקר מצות עשה של התשובה הוא חרטה עזיבה קבלה. רק שיהיה באמת שלא יונה את עצמו רק יהיה הכל באמת גמור בלב ומצורף לזה הוידוי והוא גם כן מצות עשה בפני עצמו להתוודות על מה שזוכר... כשיעשה כל זה באמת ובתמים הנה קיים מצות עשה של תשובה והשם הטוב סולח יסלח לו ומחוייב האדם להאמין זה באמונה שלימה אמונת אומן.... כי ברגע ששב בכל לבו באמת להשי"ת מקיים המצות עשה והשם הטוב סלח וסולח ומוחל לו.

11 - רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה יז

כל אחד ואחד מעשרים וארבעה אנשים אלו שמנינו אע"פ שהן מישראל אין להם חלק לעוה"ב, ויש עבירות קלות מאלו ואעפ"כ אמרו חכמים שהרגיל בהן אין להם חלק לעוה"ב וכדי /וכדאי/ הן להתרחק מהן ולהזהר בהן, ואלו הן: המכנה שם לחבירו והקורא לחבירו בכינויו והמלבין פני חבירו ברבים והמתכבד בקלון חבירו והמבזה תלמידי חכמים והמבזה רבותיו והמבזה את המועדות והמחלל את הקדשים, במה דברים אמורים שכל אחד מאלו אין לו חלק לעוה"ב כשמת בלא תשובה אבל אם שב מרשעו ומת והוא בעל תשובה הרי זה מבני העולם הבא שאין לך דבר שעומד בפני התשובה, אפילו כפר בעיקר כל ימיו ובאחרונה שב יש לו חלק לעולם הבא שנאמר שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו, כל הרשעים והמומרים וכיוצא בהן שחזרו בתשובה בין ז בגלוי בין במטמוניות מקבלין אותן שנאמר שובו בני שובבים, אע"פ שעדין שובב הוא שהרי בסתר שב ולא בגלוי מקבלין אותו בתשובה.

12 - רמב"ם הלכות עבודת כוכבים פרק ז הלכה ו

והיאך דין עיר הנדחת, בזמן שתהיה ראויה להעשות עיר הנדחת, בית דין הגדול שולחין ודורשין וחוקרין עד שידעו בראיה ברורה שהודחה כל העיר או רובה וחזרו לעבודת כוכבים אחר כך שולחים להם שני תלמידי חכמים להזהירם ולהחזירם אם חזרו ועשו תשובה מוטב ואם יעמדו באולתן בית דין מצוין לכל ישראל לעלות עליהן לצבא והן צרין עליהם ועורכין עמהן מלחמה עד שתבקע העיר כשתבקע מיד מרבין להם בתי דינים ודנים אותם, כל מי שבאו עליו שני עדים שעבד כוכבים אחר שהתרו אותו מפרישין אותו, נמצאו כל העובדים מיעוטה סוקלין אותן ושאר העיר ניצול, נמצאו רובה מעלין אותן לבית דין הגדול וגומרין שם דינם והורגין כל אלו שעבדו בסיף, ומכין

את כל נפש אדם אשר בה לפי חרב טף ונשים אם הודחה כולה, ואם נמצאו העובדים רובה מכים את כל הטף ונשים של עובדים לפי חרב, ובין שהודחה כולה בין שהודחה רובה סוקלין את מדיחיה ומקבצין כל שללה אל תוך רחובה, אין לה רחוב עושין לה רחוב, היה רחובה חוצה לה בונין חומה חוץ ממנו עד שיכנס לתוכה שנאמר אל תוך רחובה, והורגין כל נפש חיה אשר בה ושורפין את כל שללה עם המדינה באש, ושריפתה מצות עשה שנאמר ושרפת באש את כל העיר ואת כל שללה. +/השגת הראב"ד/ אחר כך שולחים להם שני תלמידי חכמים להזהיר אותן ולהחזירן אם חזרו ועשו תשובה מוטב. א"א טוב הדבר שתועיל להם התשובה אבל לא מצאתי תשובה מועלת אחר התראה ומעשה. +

13 - כסף משנה הלכות עבודת כוכבים פרק ד הלכה ו

והיאך דין עיר הנדחת וכו' שולחין להם שני תלמידי חכמים וכו'. כתב הראב"ד א"א טוב הדבר וכו' אחר התראה ומעשה עכ"ל:

וי"ל שמ"ש רבינו ששולחים להם שני ת"ח להזהירם וכו' אינה התראה גמורה מאחר שאינה לכל אחד בפרט. ומ"מ צ"ע מנין לרבינו ששולחים להם שני ת"ח להזהירם. ואפשר שלמד כן רבינו מדאמרין בפרק היו בודקין עדים זוממין לא דמו לעיר הנדחת ויחיד העובד עבודת כוכבים שכן אלו צריכין התראה ועדים זוממין אין צריכין התראה שאעפ"י שאינה התראה גמורה כמו שכתבתי מ"מ שם התראה איכא:

14 - מגדל עוז שם

ואני אומר כי טעות סופר היה בספרו וכבר בדקתי בספר שהוגה בכתיבת ר"מ ז"ל וחתומתו ואין כתוב בו אחר כך חוזרים. ואפילו היה תמה אני למה לא תועיל חר כל דבר שבעולם והא כתיב שובו בני שובבים וכו' וכדאיתא בראש השנה (יח.) וביומא (פו:): ובירושלמי דפיאה (פ"א סה"א). כד"ן.

15 - ארץ הצבי סימן טז

ונראה דמקור דין זה לדעת הרמב"ם הוא מדרשת המשנה סוף פרק חלק (קיא:): אנשי עיר הנדחת אין להם חלק לעולם הבא שנאמר יצאו אנשים בני בליעל מקרבך ונראה שהרמב"ם הבין שזהו אחד מן התנאים בדין עיה"נ שלא יהיה להם חלק בעולם הבא. אך בחזרו בתשובה וממילא שפיר יש להם חלק לעולם הבא שוב אין להם דין עיה"נ אלא נדונים כיחידים שעבדו עבודה זרה שממונם פלט ודינם בסקילה.

16 - פסקי תשובה סימן עד

ואני מסתפק מי שבא על הערוה והוליד ממנה ממזר ואח"ז עשה תשובה מאהבה דזדונות נעשין לו כזכויות כמ"ש ביומא פו. הדין נותן שיתטהר הממזר דלמפרע לא היתה הביאה בעבירה, ואם כי הביאה בעצם ביאת איסור היתה, אבל הוא לא עבר עבירה והדין נותן שלא יהיה הולד ממזר וכהנ"ל [דא"נ דמתטהר הממזר למפרע ה"ה כאלו מת הממזר דמהני תשובה ושניהם באים כאחת, ועוד עדיף ממת דהכא ה"ה כאלו לא היה חי מעולם], ואולי פסול הממזר הוא פסול עצמיי, דלטיפה פסולה מוסרין נפש פסולה, ומש"ה אם הוליד ממזר ה"ה מעות לא יוכל לתקן אא"כ מת הממזר, וכעין זה יש לדון בפסול דמצוה הבאה בעבירה בעשה אח"כ תשובה מאהבה או השיב את הגזילה וייתיישב קו' התוספות סוכה (דף ט ודף ל) שהקשו דל"ל קרא לפסול גזול בסוכה ולולב ביו"ט ראשון תיפ"ל משום המצוה הבאה בעבירה, ולפי מה שכתבתי נפ"מ באם השיב אח"כ הגזילה וכן מה שהקשו ממצה של טבל י"ל נפ"מ בעשה תשובה...

17 - ארץ הצבי סימן טז שם

וזה פשוט דדוקא בדין עיר הנדחת דילפינן הכי מקראי הוא דס"ל להרמב"ם הכי דבחזרו בתשובה א"א לבית דין לדונם בדין עיר הנדחת אלא דינם כיחידים שעבדו עבודה זרה. אך בעלמא בשאר בעלי עבירה שחזרו בתשובה נראה ברור שאף הרמב"ם מודה להראב"ד דלא מהניא תשובה לפטרו להנידון מעונשי בית דין של מטה, דענין תשובה המועילה הוא דוקא כלפי בית דין של מעלה ולא לגבי בית דין של מטה. ואשר על כן נראה פשוט דאפילו דבעשה תשובה מאהבה אשר זדונות נעשין לו כזכויות כל זה אינו ענין לבית דין של מטה והולד עדיין דינו כממזר בין להקל ובין להחמיר.

18 - שו"ת בית שער חלק או"ח סימן רצד

Rabbi Amram ben Rabbi Isaac Jacob Bloom was born in 1834 in Hungary to a dynasty of

rabbis. He was a student of the Torah giants of Hungary, students of Rabbi Moses Schreiber (Sofer). He served in a number of rabbinical posts in Hungary and Slovakia. Towards the end of his life, he served in Barti-Aufala, where he passed away in 1907. Beit She'arim on Orach Chaim was published posthumously (Munkács, 1909), and on Yoreh Deah in 1941. Hundreds of his responsa had already been prepared for printing, but were lost during World War II.

והנה עיקר התשובה הוא החרטה על העבר ועזיבת החטא להבא ויודי דברים כמו"ש חו"ה שער התשובה פ"ד וברמב"ם פ"א מהלכות תשובה וכ"ש שאיש הזה יכול לקיים באותה אשה באותו פרק באותו מקום עיין ברמב"ם פ"ב מהלכות תשובה אבל מ"מ פטור בלא כלום אי אפשר ומצינו בנביאים שאמרו שובו עדי בצום ועילי בשל"ה הלכות תשובה דף רל"ב ונוב"י קמא או"ח סי' ל"ה ובספר ראשית חכמה שער התשובה פ"ז הביא בשם ספר המדות שכל דבריו נראה דברי קבלה ואם חבק או נשק אשתו נדה יתענה מ' יום ומשמע אפ"ל אינם רצופים מדכתב קודם לזה בבא על אשתו נדה דבעי רצופים וכאן לא כתב רצופים וגם שאר סיגופים שכתב קודם לזה ולא כתבם כאן א"צ. אך כל זה בעבר פ"א אבל זה עבר פעמים אין מספר פסק בשל"ה דף צ"ט ודף רכ"ג דבמזיד אפ"ל חטא באשה אחת צריך להתענות ולסגף עצמו כל כך פעמים כמו שחטא כמה פעמים ע"ש. [ובתשובות מהר"מ ב"ב בסופו בדרכי התשובה כתב אם נשק וחבק את אשתו בנדותה או חיכוך אברים על בשרו יתענה ויתודה כמה פעמים ע"ש:

אמנם בספר קנה חכמה הביאו נוב"י או"ח סי' ל"ה כתב שדי אם יעשה התעניות וסיגופים ג"פ ונוב"י שם דחה דבריו ע"ש. אך בתשובות חוט השני סימן מ"ז הביא ששמע מחכם אחד שראה בספר רוקח שאין מחמירין לעשות סדר התשובה רק פ"א שלא לנעול דלת בפני השבים ושכן נראה ממהר"ו סימן י"ב והוא פוסק דא"צ רק שני פעמים מהא דאמרין כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה נעשית לו כהיתר וא"כ עיקר החטא בשני פעמים הראשונים ואח"כ דומה קצת לשוגג ע"ש:

ולכאורה דבריו תמוהים נהי דמפעם שלישי ואילך נידון כשוגג והוי כאלו אכל כמה זיתי חלב בהעלם אחד דאינו חייב אלא אחת מ"מ שני פעמים הראשונים שהיו במזיד ולא בהעלם חלוקים ממה שעבר מפעם ג' ואילך שדומה לשוגג ולבעי סדר תשובה עכ"פ ג"פ אך באמת לק"מ ומדייק בלשונו שכתב ואינו ראוי להחמיר עליו על כל שאר פעמים כמו על השני פעמים הראשונים אבל צריך כפרה גם על שוגג פעם אחת עכ"פ:

אך מ"מ יש לי לדון בנידון דידן לפ"מ שהעלה טו"ז סי' צ"ט סק"ט דאומר מותר וטועה בדין שוגג הוא ולפמ"ש בחידושי הר"ן סנהדרין פ"ד דמשו"ה באיסור לאו דשא"מ מותר מפני דשגגת לאו מותר שלא מצינו שענש הכתוב כלל ואפשר דאפ"ל בדיני שמים אינו מתחייב וכו' ע"ש וא"כ בנ"ד שהיה אומר מותר מה"ת ואפ"ל לדעת הרמב"ם אינו רק לאו בעלמא ונהי דאונס לא הוי כיון שידע שהוא איסור דרבנן וכמ"ש נוב"י לענין ווסתות שרמז עליו אבל שוגג מיהא הוי וא"כ אפשר שא"צ תענית כלל. אבל ז"א דהא קי"ל מתעסק בחלבים ועריות חייב שכן נהנה עיין כריתות י"ט וגם דשא"מ אסור עיין חידושי ר"ן הנ"ל וא"כ גם שוגג צריך כפרה וה"ל צריך כפרה שהרי נהנה:

ובדברי נוב"י קמא או"ח סימן ל"ה הנ"ל אמרתי לקשר סוף מסכת מכות לתחילתו והוא דקתני במתני' כל חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתן שנאמר ונקלה אחיך לענינך כשלקה הרי הוא כאחך דברי רחב"ג. וקשיא לי א"כ חייבי מיתות ב"ד נמי ליפטרו דכיון שלקה הרי הוא כאחך. ונ"ל דלעיל י"ג ע"ב תני רע"א חייבי כריתות ישנן בכלל מלקות מ' שאם עשו תשובה ב"ד שלמעלה מוחלין להם ואין כאן משום שתי רשעיות חייבי מיתות ב"ד אין בכלל מלקות ארבעים שאם עשו תשובה אין ב"ד שלמטה מוחלין להם ואיכא משום שתי רשעיות ע"ש ברש"י. ולפ"ז חייבי כריתות דהוי בכלל מלקות מ' שייך שלקה ונקלה ופטור מכרת אבל חייבי מיתות ב"ד דאינן בכלל מלקות מ' אין זה בגדר מלקות כלל רק הכאה כאחד האדם ול"ש בזה נקלה ועיין מל"מ פי"ז מסנהדרין ה"ז:

אך ק"ל דרמב"ם בפיה"מ כתב כבר הקדמנו כי המלקות עם התשובה יכפר הכרת ותקשי אם עשה תשובה בלא"ה ב"ד שלמעלה מוחלין לו ולמה לי מלקות, ונ"ל דביומא פ"ו אמרינן עבר על כריתות ומיתות ב"ד ועשה תשובה. תשובה ויה"כ תולין וייסורין ממרקין וכו'. ולפ"ז א"ש דבלא מלקות נהי דב"ד של מעלה מוחלין לו מ"מ צריך ייסורין למרק אבל כשלקה שוב א"צ ייסורין למרק:

אלא דלפ"ז יש לדון בדבר החדש דנוב"י קמא או"ח סימן ל"ה הנ"ל הקשה בכל חייבי מיתות ב"ד אמאי אם עשו תשובה אין ב"ד של מטה מוחלין להם כיון שעשה תשובה וסר עונו וחטאתו תכופר וכתוב ונקי וצדיק אל תהרוג והוכיח מזה דעיקר התשובה הוא עזיבת החטא ויודי דברים וחרטה וא"כ אם תיהני תשובה יתבטלו כל עונשי ב"ד שכ"א יאמר חטאתי והנני שב והתורה אמרה למען ישמעו ויראו ואם יועיל תשובה ליכא ישמעו ויראו שכ"א יעשה כנ"ל. אבל אם נאמר שתשובת המשקל הוא עיקר התשובה א"כ ודאי נאמר למשה מסיני לכל עון משקל תשובתה א"כ אמאי לא יועיל תשובה להציל ממיתת ב"ד ומ"מ לא יתבטלו עונשי ב"ד וישמעו ויראו דהרי הוא דבר שאפשר לעמוד על בירור הדברים אם עשה תשובה המשקל ע"ש. ולפי הנ"ל דתשובה בלא ייסורין אינו מכפר שפיר י"ל דבעינן תשובה המשקל ואם עשה כן באמת ב"ד שלמטה מוחלין לו. והא דאמרין שאם עשה תשובה אין ב"ד

שלמטה מוחלין לו היינו רק אם עשה תשובה רק בעזיבת החטא וידי דברים וחרטה כיון שזה דבר שא"א לעמוד עליו אבל אם עשה תשובה המשקל מוחלין לו ומ"מ אינו בכלל מלקות מ' דמלקות ותשובה המשקל הוי שתי רשעיות ומלקות קיל מתשובה המשקל של מחויבי מיתת ב"ד אבל חייבי כריתות שאם עשה תשובה בלב ב"ד של מעלה מוחלין ותשובה המשקל או ייסורין בי"ש שצריך אח"כ קיל ממלקות לכן ישנו בכלל מלקות מ':
אלא דאכתי קשיא הא יתבטלו כל מיתות ב"ד משום דהוי התראת ספק דהא בשעת התראה ספק שמא יעשה תשובה. וכבר התעורר בזה בנוב"י שם. אך לפענ"ד לק"מ לפמ"ש תוס' מכות דט"ו ע"ב ד"ה במאי קמיפלגי דמוקמינן ליה אחזקה שלעולם יעמוד כמו שהוא עכשיו וה"נ מוקמינן ליה אחזקה שהוא עכשיו ולא יעשה תשובה וע"ש: אבל דברי תוס' תמוהים הא אמרינן בגיטין כ"ח שמא מת לא חיישינן שמא ימות חיישינן ולא אזלינן בתר חזקה להבא. ונראה דדוקא היכי דודאי ישתנה החזקה להבא לא אזלינן בתר חזקה. אבל היכי דאפשר שלא ישתנה כלל לעולם שפיר אזלינן בתר חזקה גם להבא. ועיין טו"ז יו"ד סימן שצ"ז ע"ש:

19 - שו"ת אגרות משה חלק חו"מ ב סימן סח

בענין עונש מיתה.

פורים תשמ"א. מעלת כבוד שר המדינה הנכבד והחביב עלינו מאד, יאריך השם יתברך ימיו ושנותיו וממשלתו בטוב ובנעימים.

ראשית הנני להביע רגשותי באהבה וביראת הכבוד לשר המדינה בדבר רצונו לידע דעת התורה שניתנה מהשם יתברך על ידי משה רבנו בהבאור בתורה שבעל פה שנמסר מחכמי דור לחכמי דור עד שנכתבה בגמרא ובפוסקים הרמב"ם והשלחן ערוך ועוד שהיא דעה האמתית, וגם במה שיש לשר המדינה בטחון שאני יודע להשיב האמת והנכון לפי דיני התורה שעל זה יתברך מהשם יתברך בכל.

ועתה אשיב בקצרה, כי בעצם נאמרו בתורה עונשי מיתה לעבירות החמורות מאד כרציחת נפש אדם, ומיני גניבת אדם, ומיני עריות, ועל אחד שעובד עבודה זרה שהוא לשמש ולירח ולעץ ולאבן וכדומה שאז הוא מופקר לעשות כל מה שבלבו ממיני נבלות ואכזריות שבעולם שיבדו הרשעים לטובת עצמם, אבל לא היה זה מצד שנאה לעושי דבר הרע ומצד יראה לקיום העולם דעל זה איתא בגמ' (ב"מ פ"ג ע"ב) יבא בעל הכרם ויכלה את קוצו והלכה כן כדפסק הרמב"ם (ה' חובל פ"ח ה"ט) וכל הפוסקים, אלא הוא שידעו האינשי חומר האיסורים אלו ולא יעברו על זה. ומצד שני, יש הדגשה על חשיבותו של כל נפש, ועוד חשבונות, ולכן נצטוונו שלדון דיני נפשות אינם כשרים אלא על פי סנהדרין שנסמכו לזה ואין סומכין לזה אלא לגדולים ביותר בחכמת התורה וגם גדולים בשאר חכמות, והיו ענוים מאד ויראי השם יתברך ושונאי ממון ואוהבי האמת ואהובים לבריות בזה שהם בעלי טובה ונפש שפלה וחברתן טובה ודבורן ומשאן בנחת עם הבריות ולא יהא שום גנאי ולא שם רע עליהם ורחמנים ביותר. ומטעם זה אין מעמידן זקן מופלג בשנים שכבר נשכח ממנו קצת צער גדול בניס ולא מי שאין לו בניס שאולי חסר לו קצת רחמנות ויכעוס על העוברים יותר מדי. ואנשים גדולים וטובים אלו אין יכולים לדון אלא כשהם עשרים ושלושה סנהדרין, ולבד זה צריכין להושיב לפנין שלש שורות גדולים בתורה מאד אך שעדיין לא הגיעו למדרגת הסנהדרין אבל קרובה להם שהוא שמירה גדולה כדי שלא יחייבו בטעות, דהא כשיהא נדמה לג' השורות שמזכין בטעות משתקין אותו ואין שומעין כלל את דבריו. וכן לא שייך לדון דיני נפשות לחייבו אף מאומדנא היותר גדולה שבעולם אלא דוקא על פי שני עדים כשרים שאינם בכלל נוגעים בדבר, ובטח לא ע"י עדים שמבטיחים לפוטרים מעונש אם יעידו על אחרים, אחרי שמזוהרין אותם חומר האיסור דעות שקר בכלל וחומר איסור רציחת נפש ואיום גדול ביותר, וגם צריך התראה וקבלת התראה וגם שיאמר בפירוש שאף שידע כל זה הוא עובר, שלכן לא היה נארע למי שיחייבוהו מיתה אלא אחד לכמה שנים, וגם לא אפשר לדון דיני נפשות אלא כשביהמ"ק = כשבית המקדש = היה קיים וישבו סנהדרין של ע"א שהם עוד יותר גדולים בלשכת הגזית בביהמ"ק, שלכן לא דנו דיני נפשות אף במדינות שהיה רשות מהמלכות שידונו היהודים לעצמן בדיני התורה, ומ"מ לא היה נמצא כמעט בכל הדורות רוצחים ביהודים מפני חומר האיסור ומפני מה שנתחנכו ע"י התורה וע"י עונשי התורה להבין חומר האיסור ולא סתם היו מתיראים מהעונש כענין של כל דאלים גבר.

וכל זה הוא כשלא הופקר איסור הרציחה אלא שבשביל איזה תאוה גדולה או איזה מריבה על טענת ממון וכבוד עשה זה, אבל מי שהורג נפשות מחמת שהופקר אצלו איסור הרציחה והוא אכזרי ביותר, וכן כשנתרבו רוצחים ועושי רשעה היו דנין למיגדר מלתא למנוע מעשה רציחה שהוא הצלת המדינה.

והנני חותם בברכה לשר המדינה שינהל המדינה בצדק וביושר וגם במשפט הראוי כל ימיו ועוד יתגדל שמו

בכל מדינתנו ארצות הברית.

המברכו, משה פיינשטיין.

20 - תקנת השבים סימן ח' אות ד'

ואין זה מספיק לעשות דינא בלא דינא, ואין אחריות עונשין עלינו, ומה שחשב שהעונשין כדי למנוע העוברין אינו כן דאין עונש בית דין אלא בעדים והתראה ואין זה מצוי כל כך וסנהדרין ההורגת אחת לשבע שנה נקראת חובלנית... ואין עונשי התורה לצורך שעה אלא שכך קצב העונש המגיע לאותו עוון וכשיקבל אונשו נתכפר וכמו שאמרו כיון שלקה הרי הוא כאחיד...
... וגם זה אין מספיק להמיתו מפני הספק כיון דאם שב באמת פטור ספק נפשות להקל, ואין להמיתו מספק שמא מערים.

21 - חיד"א - דברים אחדים ח"א דרוש ו' לשבת שובה

בירורן של דברים כך הוא, דמאחר דתשובה עיקרה בלב ובוחן לבות אלוקים על כן מי שנתחייב מיתה ומלקות הגם דעין רואה שק ואפר יציע וצום ובכי ומספד יביע דילמא לא עשה אלא לפנים ובקרבו ישים ארבו לכן גזרה חכמתו יתברך דבתשובה לא יפטר מעונשו.

22 - חיד"א עין זוכר מערכת המ' אות כ' ערך מלקות

והטעם ברור דכיון שעיקר התשובה הוא בלב שיכיר בחטאתו ותוקף עונו דעבר אמימרא דרחמנא ויתבייש מאד ויתחרט חרטה גמורה אמיתית ויגמור שלא ישוב עוד לכסלה וכל זה מיראת ה' ואהבתו וכיוצא א"כ בית דין אינם יכולים לרדת חדרי בטנו ולדעת מצפונות לבו, כי הגם הלום יכוף כאגמון ראשו אשר צם לו צום בעל כבי ושאר סיגופים לא למראה עיניו נשפוט דאפשר דמיראת המלקות או המיתה זאת היתה לו ולבו בל עמו ושבע ושבעים תועבות בלבו והוא טובל ושרץ בידו ולכן הסנהדרין או הבית דין עושים כמצוותם... ויש להרגיש על הגאון מוהר"ר יחזקאל נר"ו בספרו הבהיר ספר נודע ביהודה דכתב דגזירת הכתוב היא.

23 - תלמוד בבלי מסכת כתובות דף כב עמוד א

לעולם אימא לך ערער דגזלנותא, וקאמרי הני: ידעינן ביה דעבד תשובה

24 - הערת הרב הרטמן לנתיב התשובה פרק ב' הערה 4

ולאפוקי מסברא זו כתב כאן המהר"ל "אף שאנו יודעים שכבר שב בתשובה אינו פטור מן המיתה" ומוכח כהמהר"ל ממה שאמרו [כתובות כב.] שתשובה מועילה להכשיר פסול לעדות. ובע"כ שבית דין של מטה יודעים להבחין באמיתות התשובה ומוכח שאף שהתשובה מתקבלת בבית דין של מטה עם כל זה אינה מועילה לבטל העונש.

25 - בינה בספרים חלק ב' עמ' קלח

דהנה יש כמה תפקידים במעשה עונש. בראשונה יש ענין להעניש כדי להגן על שר הצבור או בהסרת החטא המזיק את הציבור (באופן רוחני או באופן גשמי), או בהסרת החוטא עצמו ובהבנה זו העונש הוא לטובת הצבור. ומצינו עוד תכלית בעונש הוא לטובת העברין עצמו כמו בדרך חינוך או תוכחה ובעונש מיתה בדרך כפרה. ויש תכלית שלישי הוא למען הגדרת והחזקת החטא גופא דאין שום משמעות לאיסור שאפשר לעבר עליה בלי שום תוצאה להעברין הוא יצא חפשי לחטא עוד פעם...
ואי כהרמב"ם השעיקר היא כפרת העברין לכאורה מעיקר הדין יועיל תשובה אלא דיש עיכוב דלא יודעים בבירור, ולהרמב"ן דהעיקר היא ביעור הרע אפשר כב' הצדדים ויש לדון בזה ולא באתי אלא להעיר.

26 - רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה א

אי זו היא תשובה גמורה, זה שבא לידו דבר שעבר בו ואפשר בידו לעשותו ופירש ולא עשה מפני התשובה, לא מיראה ולא מכשולון כח, כיצד הרי שבא על אשה בעבירה ולאחר זמן נתייחד עמה והוא עומד באהבתו בה ובכח גופו ובמדינה שעבר בה ופירש ולא עבר זהו בעל תשובה גמורה, הוא ששלמה אמר וזכור את בוראך בימי בחורותיך, ואם לא שב אלא בימי זקנותו ובעת שאי אפשר לו לעשות מה שהיה עושה אף על פי שאינה תשובה מעולה מועלת היא לו ובעל תשובה הוא, אפילו עבר כל ימיו ועשה תשובה ביום א מיתתו ומת בתשובתו כל עונותיו נמחלין שנאמר עד אשר לא תחשך השמש והאור והירח והכוכבים ושב העבים אחר הגשם שהוא יום המיתה, מכלל שאם זכר בוראו ושב קודם שימות נסלח לו.

27 - שו"ת ארץ צבי ח"ב עמ' קסז

תוס' ד"ה קודם וכו' שיבא לידי איסור סקילה וכו' פשיטא שלא ישמע לנו וכו' ותירץ ריב"א דאם לא התירו לא מיחייב סקילה כיון שמניח מלרדות ע"י מה שאנו אוסרין לו וכו' עיי"ש הטעם.

ונ"ל עוד טעם לפוטרו מסקילה דהנה במכות יג: איתא דבחיבי מיתה בידי שמים אם עושה תשובה בית דין מוחלין לו וד' מיתות ב"ד אפילו עשה תשובה אין בית דין של מטה מוחלין לו. וכתב הנוב"י דהטעם משום דאין ב"ד של מטה מאמינים לו אם עשה תשובה ע"ש.

ממילא בנ"ד שאנו רואין שרוצה לרדות רק אין מניחין אותו חשיב זה בעצמו תשובה מב' צדדין אחד מה שרוצה לרדות בכל עוז ושנית מה ששומע לב"ד שלא לרדות כדי שלא לעבור על שבות, וכל שבות חשיב כאיסור סקילה כמבואר בסוכה טז: ועיקר תשובה כשבא אותו מעשה לידו באותה אשה באותו מקום וכו' (יומא פו:). וכאן שבא מעשה שבות לידו שהוא ענף מאיסור מלאכה של שבת ופירש ממנו. כ"ש שמוכן פרוש מאיסור סקילה עצמה וא"כ הב"ד עצמם עדים בדבר שעושה תשובה וכהא דאיתא בגמרא ר"ה כה: לא תהיה שמיעה גדולה מראיה והיכי דהב"ד יודעין בבירור שעושה תשובה שפיר פוטרין אותו מסקילה ג"כ דל"ש סברת הנוב"י הנ"ל ודו"ק.

28 - ביאור הלכה סימן שכט

ודע עוד שראיתי בפמ"ג שכתב דמי שהיה חייב מיתת ב"ד [בימים הקדמונים] ונפל עליו הגל דמפקחין עליו דהלא אין ממיתין אותו בשבת וחיי שעה יש עכ"פ ולענ"ד לא נהירא כלל דהתורה חסה על חיי שעה היינו למי שחסה על חיים שלו לאפוקי בזה דגברא קטילא הוא מחמת רשעתו ולא עדיף מרועי בהמה דקה דקי"ל ביו"ד קנ"ח דאין מעלין אותו מן הבור:

29 - שו"ת להורות נתן ח"ט קונטרס וחי בהם פרק ב' סימן ו'

ועוד דבאמת אין שום הרח דזה שנתחייב מיתת ב"ד יישאר בגדר רשע גם אחר שנגמר דינו למיתה דהרי מבואר בס' אור זרוע דרשע מיד שהרהר תשובה בלבו נעשה צדיק גמור... והא דאין התשובה מועלת להצילו מדין בית דין אינו אלא גזרת הכתוב וכמש"כ בשו"ת נודע ביהודה... וא"כ זה שנגמר דינו למיתה ועשה תשובה אע"ג דאין התשובה מועלת להצילו מעונש בית דין מ"מ מועלת התשובה שלא יהא בכלל אלו שאין מעלין אותן דכיון דחזינן שאינו עומד במרדו ושב בתשובה ודאי דלכל מילי דינו כצדיק ובודאי שחייבין להצילו ממיתה, ובנפל עליו הגל אין להפטר מלהצילו בשבת מטעם שהוא מהני שאין מעלין דאע"ג דלענין חיוב מיתת בית דין לא הועילה תשובתו מ"מ הועילה לפוטרו מדין דאין מעלין.

30 - מהר"ל נתיב התשובה פ"ב והערות הרב הרטמן שם

ודבר זה מפני כי אין בית דין של מעלה ובית דין של מטה שוים כי בית דין של מעלה כמו שתחת ידם הרע שדנין על הרע כך דנין על הטוב גם כן ומפני כך אם האדם כבר עשה תשובה ותקן את מעשיו נדון לזכות בבית דין של מעלה. שכשם שהדין לרע תחת ידם כך מעשים הטובים דנין עליו, אבל בית דין של מטה אין משגיחין על זה ודנין את האדם על הרע בלבד... [ובג"א בראשית פכ"א אות כ' כתב "בית דין של מעלה דוקא אין דנין אותו אלא לפי מעשיו אגל' בית דין התחתון דנין כדי לסלק מאתו רשעותו שיהיה צדיק וזה בעצמו דין בית דין התחתון". ומתבאר מדבריו שאין תפקיד בית דין של מטה לדון את הבריות אלא תפקידו העיקרי הוא לוודא שהאדם היה צדיק בכדי שיעצא זכאי בדין של מעלה.]

אמנם כי לפי הדברים אשר אמרנו כי התשובה הוא שייך מצד השם יתברך דוקא כי הוא בלבד מקבל שבס. ולפיכך בית דין של מעלה דוקא מנקה לשבים ואל בית דין של מטה כי התשובה שייך אל השם יתברך כי מצד השם יתברך יש תשובה אל האדם לא זולת זה כלל. ולכך תמצא התשובה בבית דין של מעלה ולא בבית דין של מטה. ואדרבה החכמה אומרת "חטאים תרדף רעה" וכן הנבואה ואין התשובה רק מצד השם יתברך ולפיכך בין דין של מטה אין דין שלהם מצד התשובה.

31 - תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף נט עמוד ב

תנא: באותו היום השיב רבי אליעזר כל תשובות שבעולם ולא קיבלו הימנו. אמר להם: אם הלכה כמותי - חרוב זה יוכיח. נעקר חרוב ממקומו מאה אמה, ואמרי לה: ארבע מאות אמה: אמרו לו: אין מביאין ראיה מן החרוב. חזר

ואמר להם: אם הלכה כמותי - אמת המים יוכיחו. חזרו אמת המים לאחוריהם. אמרו לו: אין מביאין ראיה מאמת המים. חזר ואמר להם: אם הלכה כמותי - כותלי בית המדרש יוכיחו. הטו כותלי בית המדרש ליפול. גער בהם רבי יהושע, אמר להם: אם תלמידי חכמים מנצחים זה את זה בהלכה - אתם מה טיבכם? לא נפלו מפני כבודו של רבי יהושע, ולא זקפו מפני כבודו של רבי אליעזר, ועדין מטיין ועומדין. חזר ואמר להם: אם הלכה כמותי - מן השמים יוכיחו. יצאתה בת קול ואמרה: מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום! עמד רבי יהושע על רגליו ואמר: לא בשמים היא. - מאי +דברים ל'+ לא בשמים היא? - אמר רבי ירמיה: שכבר נתנה תורה מהר סיני, אין אנו משגיחין בבת קול, שכבר כתבת בהר סיני בתורה +שמות כ"ג+ אחרי רבים להטות. - אשכחיה רבי נתן לאלהיו, אמר ליה: מאי עבד קודשא בריך הוא בההיא שעתא? - אמר ליה: קא חיך ואמר נצחוני בני, נצחוני בני. אמרו: אותו היום הביאו כל טהרות שטיהר רבי אליעזר ושרפום באש, ונמנו עליו וברכוהו. ואמרו: מי ילך ויודיעו? - אמר להם רבי עקיבא: אני אלך, שמא ילך אדם שאינו הגון ויודיעו, ונמצא מחריב את כל העולם כולו. מה עשה רבי עקיבא? לבש שחורים, ונתעטף שחורים, וישב לפניו בריחוק ארבע אמות. - אמר לו רבי אליעזר: עקיבא, מה יום מיומים? - אמר לו: רבי, כמדומה לי שחבירים בדילים ממך. - אף הוא קרע בגדיו וחלץ מנעליו, ונשטט וישב על גבי קרקע. זלגו עיניו דמעות, לקה העולם שליש בזיתים, ושליש בחטים, ושליש בשעורים. ויש אומרים: אף בצק שבידי אשה טפח. תנא: אך גדול היה באותו היום, שבכל מקום שנתן בו עינו רבי אליעזר נשרף. ואף רבן גמליאל היה בא בספינה, עמד עליו נחשול לטבעו. אמר: כמדומה לי שאין זה אלא בשביל רבי אליעזר בן הורקנוס. עמד על רגליו ואמר: רבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי, ולא לכבוד בית אבא עשיתי, אלא לכבודך, שלא ירבו מחלוקות בישראל. נח הים מזעפו.

32 - רבינו נסים גאון לברכות דף יט:

והשנית שלא היתה הכונה אלא לנסות את החכמים אם יניחו הקבלה שבידם והגמרא שבפיהם בשביל בת קול ואם לאו ודומה למש"כ כי מנסה ה' אלקיכם אתכם... וזה שאמר ר' יהושע לא בשמים היא כלומר כי תורת ה' תמימה וכבר נתנה לנו בסיני והודיענו כי אינו מחליף ממנה דיבור אחד ואין בתורתנו חסרון ולא ספק כדי שנצטרך ראיה מן השמים.

33 - ילקוט שמעוני

א"ר יוחנן כשמתכנסין מלאכי השרת לפני הקב"ה ושואלים אימתי ראש השנה ואימתי יום הכיפורים אומר להם הקב"ה ולא אתם שואלים? אני ואתם נלך לבי"ד של מטה שנאמר "תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגינו כי חוק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב".

34 - תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ה עמוד א

אמר רבא ואיתימא רב חסדא: אם רואה אדם שיסורין באין עליו - יפשפש במעשיו, שנאמר +איכה ג'+ נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה'; פשפש ולא מצא - יתלה בבטול תורה, שנאמר: +תהלים צ"ד+ אשרי הגבר אשר תיסרונו יה ומתורתך תלמדנו. ואם תלה ולא מצא - בידוע שיסורין של אהבה הם, שנאמר: +משלי ג'+ כי את אשר יאהב ה' יוכיח. אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא: כל שהקדוש ברוך הוא חפץ בו - מדכאו ביסורין, שנאמר: +ישעיהו נ"ג+ וה' חפץ דכאו החלי; יכול אפילו לא קבלם מאהבה - תלמוד לומר +ישעיהו נ"ג+ אם תשים אשם נפשו, מה אשם לדעת - אף יסורין לדעת. ואם קבלם מה שכרו - +ישעיהו נ"ג+ יראה זרע יאריך ימים; ולא עוד אלא שתלמודו מתקיים בידו, שנאמר: +ישעיהו נ"ג+ וחפץ ה' בידו יצלח.

35 - תלמוד בבלי מסכת מגילה דף לא עמוד ב

תניא, רבי שמעון בן אלעזר אומר: עזרא תיקן להן לישראל שיהו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת, ושבתשנה תורה קודם ראש השנה. מאי טעמא? אמר אבבי ואיתימא ריש לקיש: כדי שתכלה השנה וקללותיה. בשלמא שבמשנה תורה איכא כדי שתכלה שנה וקללותיה, אלא שבתורת כהנים, אטו עצרת ראש השנה היא? - אין, עצרת נמי ראש השנה היא, דתנן: ובעצרת על פירות האילן. תניא, רבי שמעון בן אלעזר אומר: אם יאמרו לך זקנים: סתור! וילדים: בנה! - סתור ואל תבנה, מפני שסתירת זקנים - בנין, ובנין נערים - סתירה, וסימן לדבר: +מלכים א' י"ב+ רחבעם בן שלמה.

36 - אבות פ"ג משנה א'

א עֲקֵבֶיךָ בֶן מְהֻלְלָאֵל אֹמֵר, הִסְתַּכַּל בְּשִׁלְשָׁה דְבָרִים וְאַיִן אֶתְּהָ בָּא לְיָדֶי עֲבָרָה. דַּע, מֵאַיִן בָּאתִי, וְלֵאמֹן אֶתְּהָ הוֹלֵךְ, וְלִפְנֵי מִי אֶתְּהָ עֲתִיד לָתֵן דִּין וְחֶשְׁבוֹן. מֵאַיִן בָּאתִי, מִטְּפָה סְרוּחָה, וְלֵאמֹן אֶתְּהָ הוֹלֵךְ, לְמִקּוֹם עֶפְרָרָה וְתוֹלְעָה. וְלִפְנֵי מִי אֶתְּהָ עֲתִיד לָתֵן דִּין וְחֶשְׁבוֹן, לְפָנַי מִלֵּךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא:

37 - הגיוני הלכה עמ' 161

על פי הדברים האלה הסביר ר' יצחק למפרונטי את ענין תשובתו של מנשה מלך ישראל, ואף יש בזה כדי לחזק את העיון. על מנשה נאמר שלא הניח עבודה זרה בעולם שלא עבדה, ואף משך אחריו את ישראל והחטיאם בחטא הזה, כמו שאמר הכתוב "ויבן מזבחות לכל צבא השמים... ויתעם מנשה לעשות הרע... ויחטיא גם את יהודה בגלוליו" בעטיים של חטאיו הביא ה' על עם ישראל רעה גדולה, אשר הכתוב אומר עליה אשר כל שומעיו תצילנה שתי אוזניו. גם על מנשה בפרט הביא ה' עונש כבד. כבספר דברי הימים מספר הכתוב שכשצר לו למנשה ברעתו קרא אל ה' ושב בתשובה. וכאן הקשה: תשובת מנשה היה מעשה רב בקורות חייו, ומן הראוי היה לספר על תשובתו או לפחות להודיע עליה בספר מלכים כששב בתשובה ועוד מתוך חמישים וחמש שנות מלכותו היו שלושים ושלוש שנים בתשובה, כך כתב בסדר עולם, ולמה עיכב הכתוב לספר על מעשה תשובתו עד שנכתב ספר דברי הימים? ותירץ ר' יצחק למפקונטי את השאלה הזאת כך: מנשה החטיא את ישראל והדריכם לעבוד עבודה זרה וגם לאחר ששב בתשובה עוד היו מאותם אנשים שהחטיא עובדים לעבודה זרה, ואלה החטיאו לבניהם ובניהם לבניהם לפיכך התעכבה תשובתו של מנשה ולא נתקבלה. אם דרך משל, נגזר על מנשה להעניש בגינהום מאה ימים הרי כל יום היה מתלבן אחד ממאה מחטאו ובסוף מאה ימים היה צריך להינצל מדינה של גיהנום. אבל כיוון שהיו עוד הרבה אנשים שהיו חוטאים בחטא עבודה זרה בגללו היו הם מוסיפים על חשבון עוונותיו של מנשה כל יום והיתה תשובתו מתעכבת מלהתקבל כל אותו הזמן ורק אחרי חורבן המקדש שנתבטל יצר הרע של עבודה זרה התחיל עונו של מנשה להתמרק ונתקבלה תשובתו. ולאחר זה נכתבה תשובתו בספר דברי הימים ע"י עזרא. וכן להיפך אדם שעשה מעשה טוב בחייו לימד בני אדם לעשוות מצוות ומעשים טובים ואלה לימדו לאחרים לעשות גם הם מעשים טובים גם לאחר מותו של אותו אדם כל שעה שנעשה מעשה טוב מכוח הוראתו אות מעשה מוסיד לו זכות וחשבון מעשה משתנה לטובה.

38 - תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף לב עמוד ב

אמר רבי אבהו: אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכפורים? - אמר להם: אפשר מלך יושב על כסא דין וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו - וישראל אומרים שירה?

39 - תלמוד בבלי מסכת נדרים דף לב עמוד א

אמר רבי אבהו אמר רבי אלעזר: מפני מה נענש אברהם אבינו ונשתעבדו בניו למצרים מאתים ועשר שנים? מפני שעשה אנגרייא בת"ח, שנאמר: +בראשית יד+ וירק את חניכו ילידי ביתו, ושמואל אמר: מפני שהפריז על מדותיו של הקב"ה, שנא': +בראשית טו+ במה אדע כי אירשנה; ורבי יוחנן אמר: שהפריש בני אדם מלהכנס תחת כנפי השכינה, שנאמר: +בראשית יד+ תן לי הנפש והרכוש קח לך

40 - הליכות שלמה ח"ב עמ' מה סוף הערה 22

ואירע פעם שבישבו עם בני משפחתו פרש לחדרו והאריך בשיחת טלפון ממושכת, ובשובו אמר בהתנצלות: התבקשתי בימים אלו לצרף חתימתי לקול קורא ע"ד זהירות מלשון הרע בחתימת גדולי הדור, ונוסחו היה שפונים הם לציבור להזהר בעוון לשה"ר, אולם מי אנכי שאפנה לאחרים להזהר בכך הלא גם אני בעצמי זקוק להתחזק בזה: שוחחתי איפוא עתה עם הגרי"ש אלישיב שליט"א ושקדנו יחדיו על שינוי הנוסח.

41 - בראשית רבה (וילנא) פרשה לג

אלכסנדרוס מוקדן איל לגבי מלכא קציא לאחורי הרי חשך, ושלח ליה נפק ליה והוא טעין גידומי דדהב בגו דסקוס דדהב, א"ל לממונד אנא צריך, א"ל ולא היה לך מה מיכול בארעך דאתיית לך להדין, א"ל לא אתית אלא בעיא למידע, היך אתון דיינין, יתיב גביה יומא חדא אתא חד בר נש קבל על חבריה אמר הדין גברא זבן לי חדא קילקלתא ואשכחית בגוה סימתא, ההוא דזבין אמר קילקלתא זבנית סימתא לא זבנית וההוא דזבן אמר קילקלתא ומה דבגוה זבנית /זבנית/, אמר לחד מנייהו אית לך בר דכר א"ל היך ואמר לאוחרני אית לך ברתא נוקבא א"ל היך אמר להון זיל

אסיב דין לדין והוי ממונא לתרויהון, חמתיה יתיב תמה א"ל מה לא דיינית טב א"ל אין, אמר ליה אלו היה גבכון היך הויתון דיינין, א"ל קטלין דין ודין ומלכותא נסבא ממונא דתרויהון